

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ЦІННІСНА ОСНОВА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Бирко Надія Михайлівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри менеджменту та освітніх технологій
Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка,
nadiabm@ukr.net

У сучасному світі питання толерантності набувають особливої актуальності, оскільки, в умовах війни, в Україні є велика потреба у формуванні інклюзивного толерантного суспільства, яке буде приймати і визнавати кожного її громадянина. Створення соціального суспільства, яке допоможе адаптуватися ветеранам війни, переселенцям зі Східних регіонів, здобувачам освіти, які навчалися і розвивалися під звуки сирен – одне з головних стратегічних завдань нашої держави.

Навчання здобувачів освіти сьогодні, як ніколи, потребує ще більшого індивідуального підходу, адаптації освітнього середовища, методів та прийомів підтримки наших дітей, в час, коли війна несе за собою непоправні наслідки. Інклюзивне навчання стає універсальною освітою, де потреби кожного здобувача мають бути задоволені в інклюзивному класі чи групі, де підтримку відчувають усі діти, де відбувається спільне навчання різних здобувачів за своїми переконаннями, поглядами, способом життя, здібностями, обдаруваннями, можливостями, викликами.

Розвиток інклюзивного навчання в сучасних освітніх закладах сьогодні потребує виховання в учнівської молоді такої якості особистості як толерантність, що означає прийняття «інакшості», відмінного від усіх, різноманітності. Формування толерантних відносин у взаємодії з дітьми з особливими освітніми потребами у здобувачів освіти потребує розвитку в собі моральної культури життєдіяльності, толерантної свідомості, культури толерантної поведінки та спілкування і достатнього рівня самореалізації в освітньому процесі [1]. Робота в цьому напрямі для педагогічних працівників вимагає систематичної й послідовної педагогічної системи впровадження інноваційних форм, методів, а в першу чергу, позитивного власного прикладу. Демонструючи приклади толерантних відносин у взаємодії з дітьми, що мають інші погляди на світ, поважаючи і приймаючи особливості їх навчання, вчитель здійснює виховний вплив на кожного здобувача освіти, моделюючи алгоритм правильної толерантної поведінки. Тому незалежно від поглядів та переконань дитини, її світогляду, повага та гуманність до її особистості повинна стати нормою та нести в собі лише позитивний виховний вплив. Спираючись на досвід Ш. Амонашвілі, через його формулу педагогіки толерантності, слід врахувати в практичній діяльності педагогічному працівникові послідовність наступних дій: прийняти → зрозуміти →

допомогти → любити → співчувати → радіти успіхові → надихати, яка підтверджує необхідність у становленні особистості такої важливої якості, як толерантність [2].

Головна мета інклюзивної освіти сьогодні – сформувати середовище доброзичливої атмосфери спілкування між усіма здобувачами освітніх послуг, незалежно від особливих освітніх потреб дітей, що виявляється в безбар'єрній адаптації дітей із різними порушеннями до правил, норм і правил суспільства. Співіснування в дитячому колективі, де панує мир і злагода передбачає, що кожен здобувач освіти володіє сформованими найкращими людськими якостями, такими як повага, емпатія, взаєморозуміння, взаємодопомога, комунікабельність, що є складовими категоріями поняття «толерантність».

У «Декларації принципів толерантності», яка прийнята 16 листопада 1995 року толерантність розглядається як правильне розуміння усього різноманіття культур, форм самовираження і виявлення людської індивідуальності. Саме тому людина не зважаючи на свої можливості є особистістю, яка має право на знання, відкритість у спілкуванні, свободу думки, совісті, переконань, адже толерантність – це єдність у різноманітті [3].

Толерантність як принцип взаємодії закріплюється в базових міжнародних документах з прав людини: у Конвенції про права дитини (1989) [4], у Конвенції про права інвалідів (2006) [5]. Одним із ключових принципів захисту прав дітей виступає принцип недискримінації та принципи соціальної інклюзії – поваги до людей з інвалідністю і прийняття їх як компонента людської різноманітності, рівності можливостей, повного та ефективного залучення та включення людей з інвалідністю в суспільство.

Тож беручи до уваги основну мету інклюзивної освіти, маємо сформувати в Україні толерантне суспільство, яке буде приймати і визнавати усіх без винятку наших громадян, адже поряд з інклюзією існує толерантність, яка необхідна для забезпечення усіх дітей з особливими освітніми потребами якісними освітніми послугами. Толерантне суспільство має стати ланкою свідомо організованих людей, покликане змінити ставлення до людей із тими чи іншими порушеннями, а також допомогти підтримати усіх наших громадян, які стали жертвами військової агресії сусідньої країни.

Список використаних джерел:

1. Бирко Н.М. Підготовка майбутніх учителів до формування толерантності учнів початкової школи: дис.... кандидата педагогічних наук: 13.00.04. Житомир, 2014. 263с.
2. Амонашвілі Ш.О. Школа життя. Трактат про початковий ступінь освіти, заснований на засадах гуманно-особистісної педагогіки. Донецьк, 2013.129 с.

3. Декларація принципів толерантності, затверджена Резолюцією Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16.11.1995р. № 995_503
4. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р. № 995_021, схвалена резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21.12.1995р. Відомості Верховної Ради України від 16.11.2023р.
5. Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю від 19.06.2023р. № 995. Ратифікована Законом № 1767-VI від 16.12.2009.